

**การศึกษาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตวิภาวดี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร**

**A Study of 21st Century Teacher Competencies of Teachers in the Schools Under the
Vibhavadi Joint Campus, the Seconday Education Service Area Office 2, Bangkok**

วิรัชชานา ประชากุล¹ และ ชีรภัทร กุโลภาส^{2*}

Wiranchana Prachakul¹ and Dhirapat Kulophas^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสมรรถนะ 11 ด้าน ได้แก่ (1) การเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน (2) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (3) การพัฒนา และใช้ทรัพยากรสำหรับการเรียนการสอน (4) การพัฒนาทักษะการจัดลำดับความคิดระดับสูง (5) การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (6) การส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพ (7) ส่งเสริมการพัฒนาชีวิต และทักษะวิชาชีพแก่ผู้เรียน (8) การวัด และประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน (9) การพัฒนาด้านวิชาชีพ (10) การสร้างเครือข่ายกับผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน (11) การจัดสวัสดิการ และการกิจแก่นักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนใน 5 รายวิชาหลัก ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และสังคมศึกษา จำนวน 215 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนมีสมรรถนะภาพรวมทั้ง 11 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพครู และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบที่อยู่นอกเหนือวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Graduate Student of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership, Faculty of Education,
Chulalongkorn University, E-mail: poyowipra@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Lecturer of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership, Faculty of Education,
Chulalongkorn University, E-mail: dhirapat.k@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

The purpose of the research was to study the 21st century teacher competencies of the teachers in the schools under the Vibhavadi joint campus, the Secondary Educational Service Area Office 2, Bangkok. There are 11 competencies: (1) Preparing appropriate lesson plans with the school vision and mission (2) Creating a conducive learning environment (3) Developing and utilizing teaching and learning resources (4) Developing Higher Order Thinking Skills (HOTS) (5) Facilitating learning (6) Enhancing ethical and moral values (7) Facilitating the development of learners' lives and career (8) Assessing and evaluating learner performance (9) Engaging in professional development (10) Networking with stakeholders especially with parents (11) Managing students' welfare and other tasks. The sampling was consisted of 215 Science, Mathematics, English, Thai Language and Social Studies teachers. Research instrument used in this study was the 21st century teacher competencies questionnaire. The data were analyzed using descriptives statistics: Frequency, Percentage, *M* and *SD* the findings were as follows: the teachers have all 11 competencies in high average level. For the enhancing ethical and moral values is the highest average level and the lowest average level is networking with stakeholders especially with parents. Moreover, there is the finding from analyzed data is that the different genders have no different in the 21st century teacher competencies.

Keywords: the 21st century teacher competencies

บทนำ

ปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญ ร่วมกันในการยกระดับการแข่งขันของภูมิภาค รวมถึงการร่วมแบ่งปันทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกัน จนนำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นตลาด และฐานการผลิตเดียวกัน (single market) เพื่อรองรับการปรับตัว การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานเสรี (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558) ในปี พ.ศ. 2558 อยู่ในช่วงของศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2544–2643) ซึ่งการที่คนในยุคนี้จะสามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้นั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องใช้เรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R + 7C ซึ่ง 3R ได้แก่ 1) reading (อ่านออก), 2) (W) riting (เขียนได้) และ 3) (A) rithmetics (คิดเลขเป็น) ส่วน 7C ได้แก่ 1) critical thinking & problem solving คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา 2) creativity & innovation คือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 3) cross-cultural understanding คือ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ 4) collaboration, teamwork & leadership คือ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 5) communications, information & media literacy คือ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ 6) computing & ICT literacy คือ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และ

เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร 7) career & learning skills คือ ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2553)

การศึกษาเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำพามนุษย์ให้ก้าวไปสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย ครูในฐานะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของมนุษย์ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ รวมทั้งประยุกต์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแต่เดิมครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ก็คือ ผู้เรียนต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

การที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น ครูจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา โดยครูต้องมีความรู้ และความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ดังนั้นครูจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ หรือที่เรียกว่า สมรรถนะ (competency) เพื่อที่จะใช้เตรียมรับกับการเปลี่ยนแปลง และจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย เพราะสมรรถนะของครูส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ จิตติมา วรรณศรี (2552) ที่กล่าวว่า มาตรฐานการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิส่งผลให้เกิดสมรรถนะของครูที่พึงประสงค์ และสมรรถนะครูที่พึงประสงค์ย่อมจะส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยเฉพาะ อย่างยิ่งการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในมาตรฐานที่เป็นปัญหา และสอดคล้องกับ Hanushek และ Rivkin (2010) ที่กล่าวว่า ครูเป็นปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด จากการทดสอบระดับนานาชาติของประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูง จะมีแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่า ขณะเดียวกันประเทศที่มีประชากรมีการศึกษาดีมีคุณภาพจะมีความเป็นประชาธิปไตย มีเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมสูงกว่า

ที่ผ่านมามีการกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนการพัฒนาคู โดยผ่านกระบวนการอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจทั้งทางด้านเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ให้แก่ครู โดยการจัดการประชุม อบรม ผลออกมาในภาพรวมพบว่า คุณภาพของผู้เรียนยังไม่น่าพึงพอใจ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมิน และผลการทดสอบจากองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกประเทศ เช่น ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา รอบสาม (2554-2558) ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปี พ.ศ. 2554 ทั้งหมด 7,042 แห่ง ปรากฏว่ามีจำนวนสถานศึกษาที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานจำนวน 2,119 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.09 และในตัวบ่งชี้ที่ 5 เรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาส่วนใหญ่ มีผลการประเมินในระดับพอใช้ ซึ่งในรายงานระบุข้อเสนอแนะข้อหนึ่งต่อสถานศึกษาว่า ควรส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนที่หลากหลาย การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

จากข้อเสนอแนะข้างต้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับภูมิภาคด้วยนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาของซีมีโอ (SEAMEO INNOTECH) ครั้งที่ 52 ที่จัดขึ้น

ระหว่างวันที่ 29 กันยายน-1 ตุลาคม 2552 เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะพัฒนา มาตรฐาน คุณภาพ และสมรรถนะของครูในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ และได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานสมรรถนะของครูในบริบทของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไว้ 11 ด้าน คือ 1) การเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน 2) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 3) การพัฒนา และใช้ทรัพยากรสำหรับการเรียนการสอน 4) การพัฒนาทักษะ การจัดลำดับความคิด ระดับสูง 5) การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 6) การส่งเสริมค่านิยมด้านศีลธรรม และจริยธรรม 7) ส่งเสริมการพัฒนาชีวิต และทักษะวิชาชีพแก่ผู้เรียน 8) การวัด และประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน 9) การพัฒนาด้านวิชาชีพ 10) การสร้างเครือข่ายกับผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน และ 11) การจัดสวัสดิการ และภารกิจแก่นักเรียน รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การวัด และพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวแก่ครูผู้สอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพต่อไป (SEAMEO INNOTECH, 2010)

โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ประกอบไปด้วย โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุปถัมภ์) และโรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา ต่างประสบปัญหาในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา มีผลการประเมินในระดับพอใช้ โดยเฉพาะใน 5 รายวิชาหลัก คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ยังมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ดังนั้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาให้ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนในแต่ละรายวิชา ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และยั่งยืน

ด้วยปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ทราบว่าครูผู้สอนใน 5 รายวิชาหลัก และสอนอยู่ในโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ในปัจจุบันมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการพัฒนาครูได้อย่างเหมาะสม และตรงตามความต้องการ เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของการจัดศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 (SEAMEO INNOTECH, 2010)

1. การเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน
2. การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
3. การพัฒนา และใช้ทรัพยากรสำหรับการเรียนการสอน
4. การพัฒนาทักษะการจัดลำดับความคิดระดับสูง
5. การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
6. การส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพ
7. ส่งเสริมการพัฒนาชีวิต และทักษะวิชาชีพแก่ผู้เรียน
8. การวัด และประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน
9. การพัฒนาด้านวิชาชีพ
10. การสร้างเครือข่ายกับผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน
11. การจัดสวัสดิการ และภารกิจแก่นักเรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร

ประชากร

ครูผู้สอนใน 5 รายวิชาหลัก คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานครจำนวน 463 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ครูผู้สอนใน 5 รายวิชาหลัก คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1973 อ้างถึงในธีรวุฒิ เอกะกุล, 2542) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 215 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 11 สมรรถนะ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการคำนวณค่าสถิติดังกล่าวโดยคำนวณจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง

2) ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังนี้

ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งครูศ.1 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี การศึกษาปริญญาตรี และอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติอยู่จริง ปรากฏผลดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้ง 11 ด้านที่ปฏิบัติอยู่จริงอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยด้านการส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพครูมีการปฏิบัติสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน

3. สรุปผลการวิจัยของสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 แต่ละด้าน

3.1 ด้านการเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา และกรอบเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ การเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามรายวิชา และระดับของผู้เรียน สิ่งทีปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น เป็นกันเอง และกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมา คือ การเอาใจใส่ในการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ปลอดภัย สะอาด และเป็นระเบียบต่อผู้เรียน และสิ่งที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล

3.3 ด้านการพัฒนา การประยุกต์ใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การแสวงหาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ การพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบทเรียน การนำสื่อ และแหล่งเรียนรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียน ที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การนำ ICT มาบูรณาการกับ การจัดการเรียนการสอน

3.4 ด้านการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง (HOTS; Higher Order Thinking Skills) พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และการตัดสินใจในผู้เรียน รองลงมา คือ การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน และสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูง (HOTS) ให้กับผู้เรียน และการประเมินทักษะการคิดขั้นสูง (HOTS) ของผู้เรียน

3.5 ด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน รองลงมา คือ การสื่อสารได้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน และสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การบูรณาการทักษะการคิดขั้นสูง (HOTS) ในบทเรียน

3.6 ด้านการส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพครู พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การยึดถือปฏิบัติ และเป็นแบบอย่างของครูตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู รองลงมา คือ ความเข้าใจหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างถ่องแท้ และสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การให้ความรู้แก่ผู้เรียน และเพื่อนครูในเรื่องหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู

3.7 ด้านการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะทางวิชาชีพของผู้เรียน พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การพัฒนาตนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมในศตวรรษที่ 21 รองลงมา คือ การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้รู้จักความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมในศตวรรษที่ 21 ส่วนสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมในศตวรรษที่ 21

3.8 ด้านการวัดผลและประเมินผลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การนำผลการประเมินต่าง ๆ ไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ การแสวงหาความรู้ และทักษะในการทดสอบ การวัดผลและประเมินผล ส่วนสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้เครื่องมือที่แตกต่างและเหมาะสม

3.9 ด้านการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การทำงานอย่างทุ่มเทให้กับกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ รองลงมา คือ การสะท้อนความคิดผลของการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ และสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การจัดเตรียมแผนการพัฒนาวิชาชีพ (ID plan) ของตนเอง

3.10 ด้านการสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การพัฒนาความร่วมมือทางการศึกษากับผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รองลงมา คือ พัฒนาทักษะด้านการประชาสัมพันธ์ และสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมด้านสังคมที่สำคัญ

3.11 ด้านการจัดสวัสดิการ และภาระหน้าที่ของผู้เรียน พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติสมรรถนะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาและทักษะการดูแลระเบียบวินัยของผู้เรียน รองลงมา คือ การให้คำปรึกษาและแนะแนวแก่ผู้เรียน และสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การช่วยเหลือผู้เรียนที่อยู่ในกรณีฉุกเฉิน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีตำแหน่งครู คศ.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนแห่งนั้นมีมากกว่า 2 ปีขึ้นไป ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ และความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2544) ที่กล่าวถึง การมีสมรรถนะต้องเกิดจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งหากผู้ปฏิบัติงานมีคุณลักษณะดังกล่าวจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลดี

สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่ครูมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติมากที่สุด คือ การยึดถือปฏิบัติ และเป็นแบบอย่างของครูตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู รองลงมา คือ ความเข้าใจหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างถ่องแท้ และสิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การให้ความรู้แก่ผู้เรียน และเพื่อนครูในเรื่องหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู นั้นแสดงให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่เน้นให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู แต่ยังขาดการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นให้ผู้เรียน และเพื่อนครูได้ทราบถึงความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่จะส่งผลต่อการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2539) ที่ได้กล่าวว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และมีคุณภาพ หากครูปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูครบถ้วนทุกข้อ ศิษย์ก็จะได้แบบอย่างที่ดี มีกำลังใจที่จะศึกษาเล่าเรียน ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนดีด้วย การพัฒนาศิษย์จึงจะเกิดผลสำเร็จ ข้อบังคับคุรุสภา พ.ศ. 2556 กล่าวว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครูตาม มีทั้งหมด 9 ประการ คือ 1)

ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ 2) ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ 3) ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอมา 4) ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ 5) ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ 6) ต้องไม่กระทำความผิดปฏิบัติต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์หรือผู้รับบริการ 7) ต้องให้บริการด้วยความจริงใจ และเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ 8) พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ 9) พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า สมรรถนะของครูในเรื่องของจรรยาบรรณวิชาชีพครูจะส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ถ้าครูมีพฤติกรรมหรือลักษณะที่ดีแล้วนั้น ก็จะเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา และเคารพในตัวครู ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ครู ซึ่งต้องมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คุณภาพของตัวครู คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ พินสุตา สิริรังษศรี (2557) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของครูที่มีคุณภาพต้องเป็นครูที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู และผู้ให้ โดยครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องได้รับการยกระดับคุณภาพทั้งระบบ ในด้านการผลิต การพัฒนา และการใช้ครู อันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ประชาชนและการพัฒนาประเทศในที่สุดและสอดคล้องกับ ประเมินผลของครู ครูที่ดีต้องมีความรักศรัทธาในอาชีพเมตตา และเอาใจใส่ศิษย์เป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์

สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่ครูมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน โดยสิ่งที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ ความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมด้านสังคมที่สำคัญ แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ควรพัฒนาเป็นอย่างยิ่งคือ ความสัมพันธ์กับชุมชน เพราะ ชุมชนเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดการศึกษา อีกทั้งยังเป็นโอกาสให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะด้านอื่นๆด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภักครดา มากเทพพงษ์ (2556) เรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะประจำสายงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า ด้านที่เป็นโอกาส คือ การสร้างความสัมพันธ์ และร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับ มาลินี ธิบรรณทรัพย์ (2544) พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพของชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการบริหารการศึกษานอกโรงเรียนในระดับน้อย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งที่ครูควรพัฒนา คือ การสร้างเครือข่ายกับชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เพราะถ้าชุมชนดีคุณภาพการศึกษาก็จะดีตาม

ไปด้วย ชุมชนในที่นี้รวมไปถึงครอบครัวของผู้เรียนด้วย และ ดารารัตน์ จันทร์กาย (2557) กล่าวว่า การที่เราจะยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยของเรานั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันระหว่างหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนแนวคิดของการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และชุมชน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนยังส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรง จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าครูยังมีส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนน้อย นอกจากครูแล้วทางฝ่ายบริหารก็ยังคงต้องมีการดำเนินการที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤทัยวรรณ หาญกล้า และ ปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2556) ที่พบว่า สภาพรวมในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบันนั้น ยังอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในภาพรวมสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก นั้นแสดงให้เห็นว่า ครู และผู้บริหารมีความคาดหวังกับความร่วมมือของชุมชนในการที่จะดูแลนักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า สิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน ดังนั้นผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนความร่วมมือ และการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน อาจจะเป็นการกำหนดจำนวนของกิจกรรมให้โรงเรียนในสังกัดเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมสำคัญทางศาสนา หรือกิจกรรมให้ความรู้แก่ชุมชน โดยครูผู้สอน และนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วย

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า สิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน ดังนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียนมากขึ้น อาจจะเป็นการกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และนำปราชญ์ในชุมชนเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 เท่านั้น ดังนั้นควรมีการทำวิจัยในเชิงลึกเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการในการพัฒนา และปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นผลทำให้งานวิจัยมีประโยชน์ในการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 และใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการ

พัฒนาครูได้อย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการ เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของการจัดศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จิตติมา วรธนศรี. (2552). คุณภาพการศึกษากับสมรรถนะของครูที่พึงประสงค์. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 32(1), 5.
- ดาร์รัตน์ จันทร์กาย. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย. *มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2542). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พินสุดา สิริรังษศรี. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. มาตา การพิมพ์.
- ภัครดา มากเทพพงษ์. (2556). กลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะประจำสายงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษาคณะครุศาสตร์*, 9(4), 36 –378.
- มาลินี ธิบรรณทรัพย์. (2544). *ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพของชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ฤทัยวรรณ หาญกล้า และ ปิยพงษ์ สุเมตติกุล. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 41(3).
- วิจารณ์ พานิช. (2553). *ครูเพื่อศิษย์: อัมรินทร์พรินดีตั้งแอนด์พลับลิซซิ่ง*.
- วีรวัฒน์ ปันนิดาภัย. (2544). *ผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. เอ็กซ์ปอร์ต.
- สำนักงานงบประมาณ. (2552). *หนังสือราชการที่ นร 0712/2953 เรื่อง การอนุมัติงบประมาณพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ปี 2553 ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2552*. สำนักงานงบประมาณ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2539). *เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ.2539* (พิมพ์ครั้งที่ 2). คุรุสภา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (2554-2558) ของสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ.2554*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558).

แนวทางการจัดทำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ.

กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

ภาษาอังกฤษ

SEAMEO INNOTECH. (2010). *Teaching competency standards in Southeast Asian Countries eleven countries audit*. SEAMEO INNOTECH.

Hanushek and Rivkin. (2010). *The distribution of teacher quality and implications for policy*.

<http://www.jstor.org/stable/27805002>